

ספרות אמת... ספרות אמת... ספרות

סיפורם של שבעה מסמכים שווא וניסיונו אחד

מאט פנחס בר-זאב

תחום אספנות שמהד גיסא זוכה לעניין גובר, ומайдך גיסא שניי במחולקת, הינה אספנות של פריטים הקשורים לשואה. לא מעט אספני נומיסטיקה עוסקים בבנייה אוסףם של אמצעי תשולם בಗטאאות ומוחנות ריכוז. פריטים כגון טלאים צהובים, תעוזות זהות שהונפקו עבור יהודים ומסמכים שונים מתקופת השואה מוצעים לעיתים קרובות במכירות של סוחרים ובתי מכירות פומביות בינלאומיים ידועים, ונמכרים לרוב במחירים גבוהים.

שיא המחולקת ואף סלידה עורר בסוף שנות ה-80 של המאה הקודמת בית מכירות פומביות ישראלי ידוע, כאשר באחד מכירותיו הציע לממכר הונית ובה "סבון המופק משומן יהודי". דבר המכירה של פריט זה זכה להדים רבים בתקשורת המדפסת והאלקטרונית, ועורר לבבות רבים תחווה של גועל נפש. לאחר הופעות נזומות בטליזיה של הח"כים ניצולי השואה דב שלנסקי ושבח וייס שדרשו הסרה לאלתר של הפריט מן המכירה, התרכזו המוכר ובעל בית המכירות הפומביות ולפי השמועות דאגו ככל הנראה להעבירו ל"יד שם".

גם סוחר הנומיסטיקה והיידאיקה האמריקני הידוע לרוב חברי עמותתנו, ויליאם (ביל) רוזנבלום, מציע לממכר בכל מכירותיו הפומביות מגוון רחב של פריטים ומסמכים הקשורים לשואה. מה שעורר את עניינו של כותב שורות אלו לא דוקא היה הגיון הרב של מסמכים שווא, אלא להיפך: הכמות החריגת של מסמכים שהוצעו למכירה במשך שנת 2008 שהיו שייכים לאותם בעליים, היהודי הולנדי מהעיר רוטרדם.

דוד האוסדורף היה — פרט להיותו רופא כללי מוכך בעיר רוטרדם — גם אישיות ידועה בקרב הקהיליה היהודית בהולנד כולה. האוסדורף, שנולד ב-1901, כיהן לפני השואה בתפקידים בכירים בקהילה היהודית המקומית, וגם לאחריה חזר לנאל את מרפאתו הגדולה במרכז העיר וכן שב לפעילות יהודית ענפה, הן בקהילתו והן ברמלה ארצית, בין השאר כחבר הנהלת אגודת ישראל. אך לעיקר פרסומו זכה עקב כתיבתם של מספר ספרי נוער בהם הוא מסביר את התנ"ך ואת המנהגים היהודיים לנוער היהודי של התקופה שלאחר השואה, שהיא ברובו נתן לסכנות התרחקות מן היהדות ואף התבולות. לאחר פרישתו לגמלאות עבר דוד האוסדורף לאנטוורפן, בלגיה, בה נפטר ב-1990.

בניגוד ליהודים ובאים אחרים שהצליחו לשרוד את השואה והשמידו במולה כל פיסת בד וניר שהיה יכול לגלות

מסמך מס' 1

לכובש הנאצי את יהודתם, החליט ככל הנראה ד"ר האוסדורף לשמר על מסמכיו. אלה גם מגלים לנו טפה על התנהלותה של הקהילה היהודית בהולנד המצתמת והולכת בשלהי השואה, ועל "הוועד היהודי — De Joodsche Raad (יודנראט) בה כיהן בתפקידים שונים, כפי שמעידים שבעת המסמכים הבאים שהופיעו במכירות הפומביות של ביל רוזנבלום במשך שנת 2008. המסמך בתמונה מס' 1, שהונפק על ידי הגזירות של היודנראט ב-4/11/1941, מאשר כי מר ד. האוסדורף שילם את כל התchiafibiotyi למחלקה לתמייה ועובדת סוציאלית. מסנן זה נמדד על ידי ביל רוזנבלום ב-725 דולר.

מסמך מס' 2

מסמך מס' 3

מסמך מס' 4

מסמך מס' 2 הנושא תאריך 15/7/1942 הינה תעודה מזויה שהונפקה על ידי הקהילה היהודית של רוטרדם באישור היודנראט, המפרט את תפקידיו הרשמיים של דוד האוסדורף בנהלת הקהילה בעיר מגוריו. במכירה של רוזנבלום השיגה תעודה זו מחיר של 1,500 דולר.

מסמך מס' 3 הינו אישור מטעם היודנראט מ-22/7/1942 המאשר כי ד"ר דוד האוסדורף הינו חבר בוועדה הפיננסית של המרכז היהודי לחינוך מקצוע. לא ידוע אם או באיזה מחיר נמכר.

מסמך בתמונה מס' 4 שנושא תאריך 24/7/1942 אנו רואים אישור של היודנראט, בו מוצהר כי האוסדורף מועסק על ידה כיעץ רפואי וחבר בוועדה הפיננסית. פריט זה נרכש ב-1,500 דולר.

מסמך מס' 5 הינו מכתב מהיודנראט הנושא חותמת אישור של מפקד משטרת הביטחון ושירותי הביטחון (Sicherheitspolizei und S.D.) מהתאריך 14/8/1942 לפיו מושחה ד"ר ד. האוסדורף להימצא בלילה מסוימים במקומ המוגדר במסמך ולהיכנס ולצאת ממנו באופן חופשי. יש להזכיר כי בהולנד כולה היה קיים עוצר ליל כליל שנאכף בקפידה על ידי שלטונות הכיבוש הגרמניים, וכל מי שנטפס בשעות עוצר ברוחב ללא אישור היה צפוי לעונשים כבדים. המכתב נמכר ב-725 דולר.

מסמך 6 הינו מסמך מעניין, כי הוא מגולל בתוכו את התקדמות הגירוש של היהודי הולנד והתהడות הטבעת גם מסביב מיזוניו האוסדורף. ב-29 ספטמבר 1942 הוא מקבל זימון להופיע בפני הלשכה המרכזית להגירה [קרי: גירוש יהודית] (Zentralstelle für jüdische Auswanderung), לא יאוחר מ-8 אוקטובר 1942. מטרת פקודת ההטייכות הינה קביעה באם הוא, רعيיתו וילדיו עדין פטורים מ"שלוח לעובדה" [גירוש והשמדה]. גם כאן דרישה הערת הבהרה: למרות שוועידת וואנזה (Wannsee), בה הוחלט על "הפטרון הסופי", נערכה כבר בסוף נובמבר 1942, ובמרוצת אותה שנה פעלה מכונת ההשמדה כבר במלוא קיטורה, לא היו עדין ידיעות ברורות אודות גורלם הסופי של יהודי הולנד שגורשו למזרח. מעובדת קיומו של המסמך הבא אנו למדים כי האוסדורף קיבל את האישור המוחלט. מכתב זה נמכר ב-725 דולר.

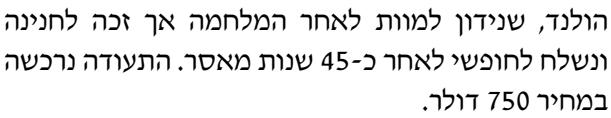
מסמך האחרון בסידרה זו, מס' 7, הינו אישור נשיאה מיוחד בתפקיד הפרובינציה דרום-הולנד (בה נמצאות בין השאר הערים האג ורוטרדם). האישור הונפק ב-19/4/1943 ל"יהודי דוד האוסדורף" ובעל תוקף לא מוגדר. תעודה זו חתומה אישית על ידי מפקד ה-SS-הבריך Ferdinand aus der Fünften, ראש מגנון גירוש היהודי

מסמך מס' 5

מספר מס' 6

לפידריו של ביל רוזנבלום זכתה גם עיריתו של האוסדורף לאישור זה, שנמכר באחת ממכירתו הקודמות במחair זהה.

מכאן ואילך התגלגולו ענייני גירוש יהודיו הולנד בקצב מהיר, ובמרוצת 1943 הוכזה הולנד כ"נקיה מיהודים" (Judenrein). בספטמבר 1943 נעצרה הנהלת ה-Joodse Raad — היודנראט, ונשלחה למחנה המעבר ווסטרבורק (Westerbork) במצווחה של הולנד ומשם למחנות ריכוז או השמדה. למורביה הפלא שרדוו שני המנכ'לים המשותפים של היודנראט ההולנדי — אברהם אשר ופרופסור ד"ר דוד כהן — את השואה וחזרו להולנד מיד לאחר השחרור במאי 1945, שבורים, מושפלים ומונדים כבודים על ידי הקהיליה היהודית עד עצם יום מותם.

כאמור, גם מידועינו ד"ר דוד האוסדורף ובני משפחתו שרדו את השואה. במרוצת 1943 מזא — יחד עם יהודים אחרים מעירו רוטרדם — מסתו אצל נוצרים בעלי מצפון שסייעו את חייהם למען הצלת יהודים, עד ליום שחרורה של בילג'ד טעיל ברברוש בונאיי, 5 במאי 1845.

יש להניח כי קבוצת המסתכנים (לפחות 7 במספר) הוצאה לממכר על ידי ביל רוזנבלום כמקרה אחד, אולי על ידי אחד מציאציו של האיסודורי. לא ידוע לנו אם כל או רוב המסתכנים נרכשו על ידי אותו קונה. אולם, לבאים החדשניים של פריטים אלה אנו יכולים לبشر כי הם מוחזקים בתיעוד ההיסטורי נדי, לא רק של איש אחד, אלא של קיבוץ יהודי שלם שברובו נכח בשואה.

מס' 7